

Tragikomiskt 60-årsminne: 'Revolutionen' i Sveg

Ett tragikomiskt 60-årsminne är förbundet med första majfirandet i Sveg, centralorten för södra Härjedalen. Det har gått till historien under beteckningen "upploppet i Sveg".

Den tidens borgarpress tillvitade syndikalisterna, då liksom nu starka i Härjedalen, ansvaret för upploppet. Men i verkligheten var det mera en fyllerihistoria än ett försök till social revolution.

Bakgrunden var denna. Första maj nödåret 1918 hade syndikalisterna i likhet med tidigare år ordnat ett stort demonstrationsmöte i Sveg.

Talare var den kände SAC-agitatorn och journalisten A V Johansson från Stockholm.

Mot bakgrunden av det rådande tidsläget hade han inte svårt för att verbalt uttrycka sin indignation över klassamhället. Första världskriget pågick i utmattningens tecken, människorna levde på svältgränsen och spanska sjukan härjade i vart eller vartannat hem. 1918 var ett nöddår även för de svenska arbetarna.

Manande till solidarisk kamp

A V Johansson manade till solidarisk kamp för ett socialistiskt samhällssystem. "Organisera, organisera er, ni härjedalska skogsarbetare, mot bolagen, mot träpatronerna. Kräv människovärdiga löner och arbetsförhållanden. Rusta er för den sociala kampen!"

Med den appellen slöt A V Jo-

hansson sitt förstamajföredrag. Han fick starka och ihållande applåder från den stora publiken. Sedan vecklades de röda fanorna ihop, majmötet var slut och publiken troppade av.

A V Johansson fortsatte sin föredragsturné i Härjedalen. När han några dagar senare kom till Vemdalen dök polisen plötsligt upp och anhöll honom. Han förklarades vara ansvarig för - upploppet i Sveg!

Det började med slagsmål

Sammanhanget var detta:

Ett par dagar efter A V Johanssons föredrag i Sveg hade några berusade personer samlats på ett kafé, där det så småningom blev slagsmål mellan ett par antagonister. Det kom mera folk till kaféet - slagsmål har ju alltid varit ett gouterat folknöje - och flera blev indragna i knytnävs-kampen. Polisen kom till platsen, men det hade ingen lugnande inverkan. Tvärtom. Mer eller mindre berusade folkhopar började hojta och väsnas utefter gatorna, slog sönder fönster och tutade i lurar.

Nu trodde borgarskapet i Sveg att revolutionen hade kommit till

Den kände SAC-agitatorn A V Johansson dömdes till straffarbete i sex månader som ansvarig för "upploppet" i Sveg 1918. Edvard Ramström berättar.

deras lugna samhälle. En del borgerliga element fick sådan skrämselfhicka att de ryckte ut med gevär och revolverar och sköt besin-

ningslöst mot den helt obehäpnade folkmassan. Några blev också skadade och måste föras till lasarettet. Kalabaliken pågick i flera timmar. Sedan lägrade sig det borgerliga lugnet åter över Sveg.

"Kolijox" var boven

Boven i detta drama var naturligtvis inte förstamajtalaren A V Johansson. Inte heller syndikalisterna som organiserade majmötet. Nej, snarare då ett par diversehandlare som till oanständigt höga priser smygsålde en blandning av hårvatten och denaturerad sprit - i folkmun benämnd "Kolijox". Det var med denna dryck som pokuleringen började på det tidigare omnämnda kaféet med handgemänget som följde.

Givetvis fick kravallerna ett rättsligt efterspel. A V Johansson häktades i Vemdalen och ytterligare ett 10-tal personer röntes samma öde - dock ingen av dem som öppnade eld mot folkmassan.

Den borgerliga pressen tillskrev A V Johansson och syndikalisterna hela ansvaret för de tragi-komiska händelser som in-

träffade några dagar efter första majdemonstrationen.

Inget av dessa pressalster kunde förbinda orsakssammanhanget med de diversehandlare som smygsålde sitt "kolijox" och ytterst bar ansvaret för den allmänna berusning som ledde till holmgången mellan polisen och folkmassan.

Severin anklagade "dropphandlarna"

Det gjorde däremot Frans Severin i tidningen Syndikalisterna som gick hårt ut mot "dropphandlarna", Folkets Dagblad Politiken gjorde sammanlagt: "Först förgiftar man den oreflekterande massan med alkohol, sedan retar man upp den genom brutala poliser och sedan skjuter man på dem som vore de hundar. Sådant är det välordnade samhället idag."

De rättegångar som följde blev helt parodiska. Domarna föll i olika omgångar. Först i början av juli fick de "svårast belastade" sina straff. Sex personer dömdes då till straffarbete från två år och tre månader ned till sex månader.

A V Johansson, majtalaren, dömdes till straffarbete i sex månader. Han dömdes för "prisanudet av brottslig handling under förtäckta ordalag".

Efter fängelsetiden fortsatte han som agitator och som journalist på denna tidning att utan förtäckta ordalag prisa den frihetliga socialismen.

EDVARD RAMSTRÖM